

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 185 (XXIX) — Nr. 488

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Miercuri, 28 iunie 2017

SUMAR

<u>Nr.</u>	<u>Pagina</u>
DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE	
Decizia nr. 96 din 7 martie 2017 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. XV din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 8/2014 pentru modificarea și completarea unor acte normative și alte măsuri fiscal-bugetare	2–5
HOTĂRĂRI ALE GUVERNULUI ROMÂNIEI	
431. — Hotărâre privind aprobarea Programului statistic național anual 2017	6
ACTE ALE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE	
Decizia nr. 14 din 25 aprilie 2017 (Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală)	7–16

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 96

din 7 martie 2017

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. XV din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 8/2014 pentru modificarea și completarea unor acte normative și alte măsuri fiscal-bugetare

Valer Dorneanu	— președinte
Marian Enache	— judecător
Petre Lăzăroiu	— judecător
Daniel Marius Morar	— judecător
Mircea Ștefan Minea	— judecător
Mona-Maria Pivniceru	— judecător
Livia Doina Stanciu	— judecător
Simona-Maya Teodoroiu	— judecător
Varga Attila	— judecător
Cristina Cătălina Turcu	— magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Liviu Drăgănescu.

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. XV din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 8/2014 pentru modificarea și completarea unor acte normative și alte măsuri fiscal-bugetare, excepție ridicată de Nicolae Cosmin Mariș în Dosarul nr. 3.685/190/2015 al Judecătoriei Bistrița — Secția civilă. Excepția de neconstituționalitate formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 1.673D/2015.

2. La apelul nominal lipsesc părțile, procedura de citare este legal îndeplinită.

3. Președintele dispune să se facă apelul și în dosarele Curții Constituționale nr. 1.710D/2015 și nr. 1.790D/2015, având ca obiect excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. XV alin. (4), respectiv art. XV din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 8/2014 pentru modificarea și completarea unor acte normative și alte măsuri fiscal-bugetare, excepție ridicată de Iulian Lixandru și de Ioan Florin Ciochină în dosarele nr. 19.478/301/2015 și nr. 19.712/300/2014 ale Judecătoriei Sectorului 3 București — Secția civilă și Judecătoriei Sectorului 2 București — Secția civilă.

4. La apelul nominal lipsesc părțile. Procedura de citare este legal îndeplinită.

5. Președintele Curții Constituționale, având în vedere obiectul excepțiilor de neconstituționalitate ridicate în dosarele nr. 1.673D/2015, nr. 1.710D/2015 și nr. 1.790D/2015, pune în discuție, din oficiu, problema conexării acestora.

6. Reprezentantul Ministerului Public este de acord cu conexarea dosarelor.

7. Curtea, în temeiul art. 53 alin. (5) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, dispune conexarea dosarelor nr. 1.710D/2015 și nr. 1.790D/2015 la Dosarul nr. 1.673D/2015, care este primul înregistrat.

8. Cauza fiind în stare de judecată, președintele acordă cuvântul reprezentantului Ministerului Public, care pune concluzii de respingere a excepției de neconstituționalitate invocând, în acest sens, jurisprudența în materie a Curții Constituționale.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarelor, reține următoarele:

9. Prin Încheierea din 6 noiembrie 2015 și Sentința civilă nr. 4.321 din 20 aprilie 2015, pronunțate în dosarele

nr. 3.685/190/2015 și nr. 19.712/300/2014 **Judecătoria Bistrița — Secția civilă și Judecătoria Sectorului 2 București — Secția civilă au sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. XV din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 8/2014 pentru modificarea și completarea unor acte normative și alte măsuri fiscal-bugetare.** Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de Nicolae Cosmin Mariș și de Ioan Florin Ciochină, în cauze având ca obiect contestații la executare.

10. Prin Încheierea din 6 noiembrie 2015, pronunțată în Dosarul nr. 19.478/301/2015 **Judecătoria Sectorului 3 București — Secția civilă a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. XV alin. (4) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 8/2014.** Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de Iulian Lixandru într-o cauză având ca obiect contestație la executare.

11. **În motivarea excepției de neconstituționalitate,** autorii arată că textul de lege criticat aduce atingere principiului securității juridice, al previzibilității legii și celui al separației puterilor în stat, prin ingerința puterii legislative în soluționarea unor litigii în care statul are calitate procesuală. Previzibilitatea legii este grav afectată din perspectiva faptului că justițiabilii, având în vedere contextul legislativ care exista în momentul începerii procedurilor judiciare pentru recuperarea taxelor percepute în mod ilegal, se bazează pe executarea dintr-o dată a hotărârilor judecătorești, ceea ce face ca actul normativ criticat să fie neclar și imprevizibil.

12. Totodată, autorii susțin că art. XV din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 8/2014 contravine art. 15 alin. (2) din Constituție, deoarece, în temeiul acestuia, se suspendă de drept dosarele în care s-au pronunțat sentințe definitive înainte de intrarea în vigoare a actului normativ și care se află, în prezent, în curs de executare. Pentru a fi constituționale, prevederile legale criticate ar fi trebuit să reglementeze doar cu privire la hotărârile judecătorești care s-ar fi pronunțat după intrarea în vigoare a actului normativ. Astfel, aplicarea imediată a legii procesual civile noi, în cazul unor efecte juridice consumate, respectiv hotărârile judecătorești rămase definitive, dar neexecutate încă la momentul intrării în vigoare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 8/2014, dă naștere unei încălcări a dispozițiilor constituționale referitoare la principiul neretroactivității legii. De asemenea, în cazul în care dispozițiile legale prevăd aplicabilitatea legii din care fac parte și asupra cauzelor aflate pe rolul instanțelor de judecată, acestea sunt neconstituționale, întrucât au un caracter retroactiv, din moment ce acționează asupra fazei inițiale de constituire a situației juridice, modificând, în mod esențial, regimul juridic creat prin depunerea cererilor de chemare în judecată.

13. De asemenea, autorii excepției consideră că este înfrânt și principiul egalității în drepturi a cetățenilor, întrucât se creează o diferență de tratament juridic nejustificată între persoanele care au inițiat, în același timp, procese de restituire a sumelor plătite nedatorat cu titlu de taxe pe poluare sau taxe pentru emisiile poluante provenite de la autovehicule. Astfel, de o parte se situează persoanele care au obținut, în urma aceluiași gen de procese, titluri executorii și au reușit executarea acestora, iar de altă parte sunt cei care, chiar dacă aveau titluri executorii obținute în urma procedurilor judiciare, nu le-au pus în executare

până la intrarea în vigoare a acestor dispoziții și nu se mai pot adresa în prezent organelor de executare silită. Restrângerea accesului justițiabililor la mijloacele legale de punere în executare a hotărârilor judecătorești încalcă, deopotrivă, prevederile art. 53 alin. (2) din Constituție. Criteriul utilizat pentru crearea regimului juridic diferențiat nu este unul obiectiv și rațional, fiind impus doar de un aspect strict temporal, care delimitează justițiabilii într-un mod aleatoriu, după cum aceștia au obținut în timp util titlurile executorii și au reușit să le pună în executare. Statul-debitor nu plătește nicio penalitate care să acopere prejudiciul rezultat ca urmare a lipșirii autorului-creditor de folosința sumei pe o perioadă atât de îndelungată, ceea ce aduce atingere dispozițiilor art. 16 din Constituție.

14. Autorii consideră că se aduce atingere și principiului accesului liber la justiție, deoarece se înlătură posibilitatea creditorului contribuabil de a se adresa organelor de executare silită, în vederea realizării dreptului său de creanță, care rezultă dintr-un titlu executoriu emanând de la o instanță de judecată. În cazul în care statul-debitor nu face plata procentului de 20% din suma de recuperat în fiecare an dintre cei cinci impuși prin ordonanță, creditorul nu poate recupera aceste sume pe calea unei executări silite, deoarece procedura este suspendată de drept. Întrucât procesul civil parcurge două faze, cea de judecată și cea a executării silite, este indiscutabil că prevederile constituționale ale art. 21 se referă inclusiv la faza executării silite. Sunt invocate, în acest sens, hotărârile pronunțate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului la datele de 10 noiembrie 2004 și 26 mai 2005 în cauzele *Prodan împotriva Moldovei* și *Costin împotriva României*, paragraful 25.

15. Totodată se susține, în esență, că textul de lege criticat este neconstituțional, deoarece înlătură *de plano* posibilitatea ca statul să fie executat silit pentru o creanță izvorâtă dintr-o hotărâre judecătorească. Suspendarea de drept a procedurilor de executare silită lipsește de eficiență titlul executoriu și executarea însăși, înlăturând controlul judiciar asupra administrației. Neemițându-se acte administrative care să poată fi atacate în fața instanțelor de judecată, este ocolit temeiul pentru care un comportament abuziv al autorității ar putea să fie supus controlului judecătoresc.

16. Textul de lege criticat aduce atingere și dispozițiilor art. 6 paragraful 1 din Convenția privind apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale deoarece statul adoptă o conduită pasivă prin îndeplinirea obligațiilor în mod eșalonat pe o perioadă de 5 ani. Din perspectiva jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, executarea hotărârilor judecătorești este o obligație de rezultat, care ar fi goliță de conținut dacă se acceptă executarea ei pe o perioadă îndelungată de timp, în acest sens fiind invocată Hotărârea din 19 martie 1997, pronunțată în *Cauza Hornsby împotriva Greciei* de Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

17. Autorii mai arată că, prin dispozițiile actului normativ criticat, se instituie un termen de 45 de zile, în care cererile contribuabililor sunt soluționate printr-un răspuns scris, fără a se efectua, însă, plata primei tranșe din suma stabilită în titlul executoriu, această plată făcându-se la o dată stabilită unilateral de către instituția debitoare. Or, răspunsul scris pe care contribuabilul îl primește în 45 de zile nu echivalează cu repararea prejudiciului stabilit prin hotărârea judecătorească. Eșalonarea sumelor de restituit constituie o măsură ce se reflectă asupra dispozitivului hotărârii de restituire, care este interpretat în favoarea statului, prin eșalonarea plății. Acest aspect aduce atingere și principiului securității juridice, care, așa cum a subliniat Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa, respectiv prin Hotărârea din 28 octombrie 1999, pronunțată în *Cauza Brumărescu împotriva României*, semnifică faptul că o soluție definitivă a oricărui litigiu nu trebuie rediscuțată.

18. Se arată că termenul de 60 de luni în care este suspendată executarea silită este un termen foarte lung, astfel încât aplicarea textului de lege criticat ce reglementează acest termen în cazul proceselor aflate pe rol sau finalizate și încă

nepuse în executare are ca efect amânarea rezolvării efective a cauzelor care se află pe rolul instanțelor de judecată.

19. În condițiile în care procedura judiciară în baza căreia se restituie taxele la care face referire textul de lege criticat durează aproximativ doi ani, iar plățile sunt eșalonate pe o perioadă de 5 ani, se ajunge în situația în care justițiabilul își va vedea realizat dreptul de creanță doar în urma unei perioade de 7 ani de la începerea demersurilor judiciare. Acest termen nu este unul rezonabil în sensul jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, afectând dreptul de proprietate, întrucât creanța asupra statului este asimilată noțiunii de „bun” potrivit art. 1 din Protocolul adițional la Convenția privind apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Din această perspectivă se aduce atingere și dispozițiilor art. 115 alin. (6) din Constituție, întrucât ordonanța de urgență afectează regimul dreptului de proprietate.

20. De asemenea, autorii arată că sunt încălcate dispozițiile art. 148 alin. (2) din Constituție, deoarece, prin hotărârile preliminare din 7 aprilie 2011 și 7 iulie 2011, pronunțate în cauzele C-402/09 *Ioan Tatu împotriva Statului român prin Ministerul Finanțelor și Economiei ș.a.* și C-263/10 *Iulian Nisipeanu împotriva Direcției Generale a Finanțelor Publice Gorj ș.a.* Curtea de Justiție a Uniunii Europene a stabilit că taxa pe poluare reglementată de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 50/2008, aprobată prin Legea nr. 140/2011, contravine dispozițiilor art. 110 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, întrucât are ca efect descurajarea importului și punerii în circulație în România a unor vehicule de ocazie, cumpărate în alte state, în favoarea vânzării de produse similare disponibile pe piața națională și introduse pe această piață înainte de intrarea ei în vigoare. În consecință, statul român a fost obligat să restituie taxele încasate de la contribuabili într-un mod ce contravine dreptului Uniunii Europene. Prin eșalonarea restituirii acestor sume, statul român se opune efectelor hotărârilor mai sus amintite.

21. **Judecătoria Bistrița — Secția civilă** apreciază că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată, pentru motivele care au stat la baza deciziilor nr. 676 din 13 noiembrie 2014, nr. 705 din 27 noiembrie 2014 și nr. 251 din 7 aprilie 2015.

22. **Judecătoria Sectorului 3 București — Secția civilă** apreciază că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată, pentru motivele care au stat la baza Deciziei nr. 352 din 7 mai 2015.

23. **Judecătoria Sectorului 2 București — Secția civilă** apreciază că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată, deoarece nu se poate stabili existența unei discriminări, întrucât este prevăzută actualizarea sumelor cu indicii prețurilor de consum, comunicat de Institutul Național de Statistică, iar măsura suspendării de drept a procedurii de executare este una necesară, pentru a se putea realiza finalitatea avută în vedere, respectiv eșalonarea sumelor de bani rezultate din hotărâri judecătorești, fiind aplicată în mod egal persoanelor ce intră sub incidența acesteia.

24. În conformitate cu prevederile art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, actele de sesizare au fost comunicate președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului, precum și Avocatului Poporului, pentru a-și formula punctele de vedere cu privire la excepția de neconstituționalitate.

25. **Guvernul** apreciază că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată, făcând referire la jurisprudența Curții în materie, respectiv deciziile nr. 676 din 13 noiembrie 2014, nr. 705 din 27 noiembrie 2014 și nr. 306 din 28 aprilie 2015.

26. **Avocatul Poporului** a transmis punctele sale de vedere în dosarele nr. 1.710D/2015 și nr. 1.790D/2015, apreciind că textul de lege criticat este constituțional, deoarece recunoaște creanța statului și stabilește modalitatea de plată. Ca o consecință firească, norma legală criticată menționează suspendarea executării silite pe perioada respectivă, fiind prezumată executarea de bunăvoie a obligației, în temeiul legii. Prin urmare, prin emiterea actului normativ criticat statul se încadrează în ipoteza legală a art. 622 alin. (1) din Codul de procedură civilă (îndeplinirea de bunăvoie) nicidecum la

alineatul următor. Principiul consacrat de art. 16 alin. (1) din Legea fundamentală are în vedere egalitatea cetățenilor în fața legii și nicicum egalitatea între cetățeni și stat. Raportul juridic dintre cetățeni și stat nu este un raport de egalitate, ci un raport de drept public. În ceea ce privește constituționalitatea textului de lege criticat, raportat la celelalte articole din Constituție, se observă că susținerile autorului excepției nu sunt motivate.

27. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului** nu au transmis punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând actele de sesizare, punctele de vedere ale Guvernului și Avocatului Poporului, rapoartele întocmite de judecătorul-raportor, concluziile procurorului, dispozițiile de lege criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

28. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (1) și (2), art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

29. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie, în dosarele nr. 1.673D/2015 și nr. 1.790D/2015, prevederile art. XV din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 8/2014 pentru modificarea și completarea unor acte normative și alte măsuri fiscale-bugetare, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 151 din 28 februarie 2014 și aprobată prin Legea nr. 197/2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 529 din 16 iulie 2015, cu modificările ulterioare, iar în Dosarul nr. 1.710D/2015 obiectul excepției îl constituie dispozițiile art. XV alin. (4) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 8/2014.

30. Curtea se va pronunța asupra prevederilor art. XV din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 8/2014 care au următorul cuprins: „(1) *Plata sumelor prevăzute prin hotărâri judecătorești având ca obiect restituirea taxei pe poluare pentru autovehicule și a taxei pentru emisiile poluante provenite de la autovehicule, dobânzile calculate până la data plății integrale și cheltuielile de judecată, precum și alte sume stabilite de instanțele judecătorești, devenite executorii până la data de 31 decembrie 2015, se va realiza pe parcursul a 5 ani calendaristici, prin plata în fiecare an a 20% din valoarea acestora.*

(2) *Cererile de restituire ale contribuabililor prevăzuți la alin. (1) se soluționează, conform prevederilor Ordonanței Guvernului nr. 92/2003 privind Codul de procedură fiscală, republicată, cu modificările și completările ulterioare, în termen de 45 de zile de la înregistrare, iar plata tranșelor anuale se efectuează conform graficului stabilit de autoritatea obligată prin hotărâre judecătorească să efectueze restituirea, respectiv Agenția Națională de Administrare Fiscală prin organele fiscale competente sau Administrația Fondului pentru Mediu, după caz.*

(3) *Termenul prevăzut la alin. (1) curge de la data împlinirii termenului prevăzut la alin. (2).*

(4) *În cursul termenului prevăzut la alin. (1) orice procedură de executare silită se suspendă de drept.*

(5) *Sumele prevăzute la alin. (1), plătite în temeiul prezentei ordonanțe de urgență, se actualizează cu indicele prețurilor de consum comunicat de Institutul Național de Statistică.*

(6) *Procedura de efectuare a plății titlurilor executorii va fi stabilită prin ordin comun al ministrului mediului și schimbărilor climatice și al ministrului finanțelor publice, cu respectarea termenelor prevăzute la alin. (1).*

(7) *Plățile restante la sumele aferente titlurilor executorii emise până la data intrării în vigoare a prezentei ordonanțe de urgență și pentru care nu a fost demarată procedura de executare silită se efectuează cu respectarea prevederilor alin. (1)–(6).”*

31. În opinia autorilor excepției de neconstituționalitate, aceste prevederi contravin dispozițiilor constituționale ale art. 1 alin. (5) referitoare la obligativitatea respectării legii și a supremației Constituției, art. 15 alin. (2) referitoare la principiul neretroactivității legii, art. 16 privind egalitatea în drepturi, art. 20

referitoare la tratatele internaționale privind drepturile omului, art. 21 privind accesul liber la justiție, art. 44 referitoare la dreptul de proprietate privată, art. 53 referitoare la restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți, art. 115 alin. (4) și (6) privind regimul adoptării ordonanțelor de urgență și art. 148 alin. (2) privind integrarea în Uniunea Europeană. Se susține, de asemenea, că sunt încălcate prevederile art. 6 paragraful 1 referitoare la dreptul la un proces echitabil din Convenția privind apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și art. 1 privind dreptul de proprietate din Primul Protocol adițional la Convenția privind apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

32. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea constată că s-a mai pronunțat asupra textului de lege criticat prin mai multe decizii cum ar fi, spre exemplu, Decizia nr. 705 din 27 noiembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 33 din 15 ianuarie 2015, Decizia nr. 133 din 10 martie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 340 din 19 mai 2015, Decizia nr. 352 din 7 mai 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 535 din 17 iulie 2015, și Decizia nr. 732 din 29 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 925 din 14 decembrie 2015.

33. Cu acele prilejuri, Curtea a reținut, referitor la încălcarea principiului previzibilității legii, că normele supuse controlului de constituționalitate îndeplinesc criteriile de claritate și previzibilitate ale normelor juridice, stabilind cu precizie regulile aplicabile pentru plata sumelor prevăzute prin hotărâri judecătorești având ca obiect restituirea taxei pe poluare pentru autovehicule și a taxei pentru emisiile poluante provenite de la autovehicule, dobânzile calculate până la data plății integrale și cheltuielile de judecată, precum și alte sume stabilite de instanțele judecătorești, devenite executorii până la data de 31 decembrie 2015, cât și în cazul plăților restante la sumele aferente titlurilor executorii emise, până la data intrării în vigoare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 8/2014, și pentru care nu a fost demarată procedura de executare silită (a se vedea Decizia nr. 352 din 7 mai 2015, paragraful 27).

34. În ceea ce privește pretinsa încălcare a dispozițiilor art. 1 alin. (4) și ale art. 15 alin. (2) din Legea fundamentală, care consacră principiul separației și echilibrului puterilor în stat, precum și principiul neretroactivității legii, Curtea a constatat că aceasta nu poate fi reținută, întrucât, pe de o parte, prin actul normativ criticat, legiuitorul delegat nu refuză aplicarea hotărârilor judecătorești, ci stabilește anumite măsuri pentru punerea în aplicare a acestora și, pe de altă parte, textele de lege criticate au aplicabilitate exclusiv pentru viitor (a se vedea Decizia nr. 732 din 29 octombrie 2015, paragraful 43).

35. Curtea observă, în ceea ce privește critica privind atingerea adusă art. 16 din Constituție, din perspectiva instituirii unei discriminări în ceea ce privește tratamentul juridic diferit aplicat aceleiași categorii de persoane, că această diferență se justifică în mod obiectiv și rezonabil, având în vedere că Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 8/2014 urmărește un scop legitim — menținerea echilibrului bugetar și respectarea angajamentelor interne asumate în domeniul protecției mediului, și păstrează un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și obiectivul avut în vedere — executarea eșalonată a hotărârilor judecătorești în cauză. Ca atare, situația particulară ivită și motivată prin existența unei situații extraordinare este una care reclamă o diferență evidentă de tratament juridic (a se vedea Decizia nr. 133 din 10 martie 2015, paragraful 24).

36. Totodată, nu poate fi reținută nici încălcarea principiului accesului liber la justiție și a dreptului la un proces echitabil. În acest sens, Curtea a constatat că procesul civil parcurge două faze: judecata și executarea silită, aceasta din urmă intervenind în cazul hotărârilor susceptibile de a fi puse în executare cu ajutorul forței de constrângere a statului sau al altor titluri executorii, în măsura în care debitorul nu își execută de bunăvoie obligația. Prin Hotărârea din 17 iunie 2003, pronunțată în Cauza *Ruianu împotriva României*, paragraful 65, Curtea

Europeană a Drepturilor Omului a reținut că dreptul la justiție, garantat de art. 6 din Convenție, protejează în egală măsură și punerea în executare a hotărârilor judecătorești definitive și obligatorii, care, într-un stat ce respectă preeminența dreptului, nu pot rămâne fără efect în defavoarea uneia dintre părți. Prin urmare, executarea unei hotărâri judecătorești nu poate fi împiedicată, anulată sau amânată pe o perioadă lungă de timp. În ceea ce privește modalitatea de executare, Curtea a statuat în jurisprudența sa că executarea *uno actu* constituie doar o altă modalitate de executare, fără ca acest lucru să însemne că este singura și unica posibilă modalitate de executare care poate fi aplicată. Astfel, legiuitorul poate stabili anumite măsuri, respectiv plata eșalonată a unor sume prevăzute în titluri executorii, sens în care sunt și prevederile art. XV din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 8/2014, prin care legiuitorul delegat a instituit o măsură de natură să întărească finalitatea procesului judiciar, în sensul că reprezintă un prim pas important al debitorului de a-și executa creanța (Decizia nr. 705 din 27 noiembrie 2014, paragrafele 36—39).

37. De asemenea, sub aspectul pretensei afectării a dreptului de proprietate, Curtea, admitând, în acord cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, că despăgubirea recunoscută printr-o decizie definitivă și executorie constituie un bun în sensul art. 1 din Primul Protocol adițional la Convenție, a reținut că Guvernul, prin adoptarea ordonanței de urgență criticate, nu neagă existența și întinderea despăgubirilor constatate prin hotărâri judecătorești și nu refuză punerea în aplicare a acestora. Faptul că dispozițiile legale criticate, aplicându-se pentru viitor, prevăd actualizarea sumelor datorate cu indicele prețurilor de consum, asigură executarea integrală a titlului, fără a fi atins deci dreptul de proprietate (a se vedea Decizia nr. 133 din 10 martie 2015, paragraful 25). Din această perspectivă, actul normativ criticat nu aduce atingere dispozițiilor art. 115 alin. (6) din Constituție, întrucât ordonanța de urgență nu afectează regimul dreptului de proprietate.

38. Întrucât nu au intervenit elemente noi, de natură a schimba jurisprudența Curții Constituționale, atât soluția, cât și considerentele cuprinse în deciziile menționate își păstrează valabilitatea și în cauza de față.

39. Distinct de cele reținute în jurisprudența sa, Curtea observă, cu acest prilej, că nu poate fi primită critica referitoare la faptul că statul-debitor nu plătește nicio „penalitate” care să acopere prejudiciul rezultat ca urmare a lipsirii autorului-creditor de folosința sumei pe o perioadă atât de îndelungată. Astfel,

potrivit art. XV alin. (5) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 8/2014, sumele care se restituie în temeiul actului normativ se actualizează cu indicele prețurilor de consum comunicat de Institutul Național de Statistică. Totodată, dispozițiile art. XV alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 8/2014 fac referire la „*dobânzile calculate până la data plății integrale*”.

40. De asemenea, o altă critică privește o potențială încălcare a accesului liber la justiție, prin măsura suspendării de drept a executării silită, reglementată prin art. XV alin. (4) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 8/2014, în situația în care statul nu ar plăti în fiecare an procentul de 20% din sumele datorate. Cu privire la acest aspect, Curtea observă că prin alin. (4) al textului de lege criticat se dispune cu privire la suspendarea de drept a procedurilor de executare silită, pentru a evita poprirea conturilor instituției debitoare și a da eficiență procedurii instituite prin textul de lege criticat.

41. Cu privire la încălcarea dispozițiilor art. 115 alin. (4) din Legea fundamentală, Curtea constată că excepția nu este motivată, aceasta neputându-se substitui autorilor în ce privește motivarea. Dispozițiile art. 53 din Legea fundamentală nu sunt incidente în cauză.

42. Curtea observă că prin hotărârile pronunțate în cauzele C-288/14 *Silvia Ciup împotriva Administrației Județene a Finanțelor Publice Timiș — Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice Timișoara* și C-200 *Silvia Georgiana Câmpean împotriva Administrației Finanțelor Publice a Municipiului Mediaș, devenită Serviciul Fiscal Municipal Mediaș, Administrației Fondului pentru Mediu*, la data de 30 iunie 2016, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a reținut că: „*Principiul efectivității trebuie interpretat în sensul că se opune unui sistem de rambursare a sumelor datorate în temeiul dreptului Uniunii și al căror quantum a fost constatat prin decizii judecătorești executorii precum sistemul în discuție în litigiul principal, care prevede o eșalonare pe cinci ani a rambursării acestor sume și care condiționează executarea unor astfel de decizii de disponibilitatea fondurilor încasate în temeiul unei alte taxe, fără ca justițiabilul să dispună de posibilitatea de a constrânge autoritățile publice să își îndeplinească obligațiile dacă acestea nu și le îndeplinesc de bunăvoie.*” Curtea reține că nu au relevanță constituțională cerințele rezultate din aceste hotărâri, ele ținând de obligația legislativului de a edicta norme în sensul hotărârilor Curții de Justiție a Uniunii Europene, astfel încât urmează a fi respinsă și critica referitoare la încălcarea art. 148 alin. (2) din Constituție.

43. Pentru argumentele expuse, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 1-3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de Nicolae Cosmin Mariș, în Dosarul nr. 3.685/190/2015 al Judecătoriei Bistrița — Secția civilă, de Iulian Lixandru în Dosarul nr. 19.478/301/2015 al Judecătoriei Sectorului 3 București — Secția civilă și de Ioan Florin Ciochină în Dosarul nr. 19.712/300/2014 al Judecătoriei Sectorului 2 București — Secția civilă și constată că prevederile art. XV din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 8/2014 pentru modificarea și completarea unor acte normative și alte măsuri fiscal-bugetare sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Judecătoriei Bistrița — Secția civilă, Judecătoriei Sectorului 3 București — Secția civilă și Judecătoriei Sectorului 2 București — Secția civilă și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 7 martie 2017.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE
prof. univ. dr. **VALER DORNEANU**

Magistrat-asistent,
Cristina Cătălina Turcu

HOTĂRĂRI ALE GUVERNULUI ROMÂNIEI

GUVERNUL ROMÂNIEI

HOTĂRĂRE

privind aprobarea Programului statistic național anual 2017

În temeiul art. 108 din Constituția României, republicată, și al art. 10 alin. (6) din Legea organizării și funcționării statisticii oficiale în România nr. 226/2009, cu modificările și completările ulterioare,

Guvernul României adoptă prezenta hotărâre.

Art. 1. — Se aprobă Programul statistic național anual 2017, prevăzut în anexa*) care face parte integrantă din prezenta hotărâre.

Art. 2. — Autoritățile și instituțiile publice care desfășoară activități statistice cuprinse în cadrul Programului statistic național anual 2017 sunt responsabile de realizarea acestora în condițiile descrise în fișele proprii, prevăzute în anexă.

Art. 3. — Furnizorii de date au obligația să raporteze date și informații statistice potrivit modalităților de colectare a acestora prevăzute în fișele Programului statistic național anual 2017. În cazul în care sunt prevăzute modalități multiple de raportare, se utilizează cu prioritate modalitatea de transmitere electronică, prin utilizarea portalului WEB.

PRIM-MINISTRU
SORIN MIHAI GRINDEANU

Contrasemnează:

Secretarul general al Guvernului,
Mihai Busuioc
Președintele Institutului Național de Statistică,
Tudorel Andrei
Viceprim-ministru,
Ministrul dezvoltării regionale, administrației publice
și fondurilor europene,
Sevil Shhaideh
p. Viceprim-ministru, ministrul mediului,
Eugen Constantin Uricec,
secretar de stat
Ministrul agriculturii și dezvoltării rurale,
Petre Daea
p. Ministrul afacerilor interne,
Maria-Cristina Manda,
subsecretar de stat
Ministrul afacerilor externe,
Teodor-Viorel Meleşcanu
p. Ministrul muncii și justiției sociale,
Adrian Marius Rîndunică,
secretar de stat
p. Ministrul apelor și pădurilor,
Simona Olimpia Negru,
secretar de stat
Ministrul sănătății,
Florian-Dorel Bodog

p. Ministrul cercetării și inovării,
Dan Popescu,
secretar general
Ministrul educației naționale,
Pavel Năstase
p. Ministrul transporturilor,
Dragoș Titea,
secretar de stat
Ministrul culturii și identității naționale,
Ioan Vulpescu
Ministrul economiei,
Mihai Tudose
Ministrul pentru mediul de afaceri, comerț și antreprenoriat,
Alexandru Petrescu
p. Ministrul energiei,
Iulian Robert Tudorache,
secretar de stat
p. Ministrul turismului,
Gheorghe Bogdan Tomoiogă,
secretar de stat
Ministrul consultării publice și dialogului social,
Gabriel Petrea
Ministrul finanțelor publice,
Viorel Ștefan
p. Ministrul delegat pentru afaceri europene,
Bogdan Mănoiu,
secretar de stat

București, 9 iunie 2017.
Nr. 431.

*) Anexa se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 488 bis, care se poate achiziționa de la Centrul pentru relații cu publicul al Regiei Autonome „Monitorul Oficial”, București, șos. Panduri nr. 1.

ACTE ALE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

COMPLETUL PENTRU DEZLEGAREA UNOR CHESTIUNI DE DREPT ÎN MATERIE PENALĂ

DECIZIA Nr. 14

din 25 aprilie 2017

Dosar nr. 634/1/2017

Mirela Sorina Popescu — președintele Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție — președintele completului

Săndel Lucian Macavei — judecător la Secția penală

Anca Mădălina Alexandrescu — judecător la Secția penală

Simona Elena Cîrnaru — judecător la Secția penală

Marius Dan Foițoș — judecător la Secția penală

Ioana Alina Ilie — judecător la Secția penală

Valentin Horia Șelaru — judecător la Secția penală

Leontina Șerban — judecător la Secția penală

Ionuț Matei Mihai — judecător la Secția penală

S-a luat în examinare sesizarea formulată de Curtea de Apel Timișoara — Secția penală, judecător de cameră preliminară, prin Încheierea de ședință din data de 22.02.2017, pronunțată în Dosarul nr. 7.003/108/2016/a1, prin care se solicită dezlegarea următoarei chestiuni de drept: ***dacă în înțelesul art. 118 din Codul de procedură penală, intitulat „dreptul martorului de a nu se acuza”, coroborat cu art. 102 alin. (2) din Codul de procedură penală, intitulat „probele obținute în mod nelegal nu pot fi folosite în procesul penal”, se înțelege excluderea efectivă (prin îndepărtarea din dosar) a probei în cauză sau este necesară o dispoziție expresă în acest sens a judecătorului de cameră preliminară.***

Completul competent să judece sesizarea în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile ce formează obiectul Dosarului nr. 634/1/2017/HP/P este legal constituit conform dispozițiilor art. 476 alin. (6) din Codul de procedură penală, ale art. 275 alin. (1) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Judecător-raportor a fost desemnat, conform prevederilor art. 476 alin. (7) din Codul de procedură penală, domnul judecător Săndel Lucian Macavei — judecător în cadrul Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

La dosar au fost transmise hotărâri relevante în materie pronunțate de Curțile de apel Alba Iulia, Bacău, Brașov, București, Cluj, Constanța, Craiova, Galați, Iași, Oradea, Pitești, Ploiești, Suceava, Târgu Mureș și Timișoara.

Aceleași instanțe au depus și puncte de vedere cu privire la chestiunea de drept supusă dezlegării.

Au comunicat puncte de vedere specialiști de la Facultatea de Drept din cadrul Universității de Vest Timișoara și Facultatea de Drept din cadrul Universității Sibiu.

La data de 29.03.2017 Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a depus Adresa nr. 660/C/632/III-5/29.03.2017 prin care a adus la cunoștință că în cadrul Secției judiciare — Serviciul judiciar penal a Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție nu există în lucru nicio sesizare având ca obiect promovarea unui recurs în interesul legii vizând problema de drept supusă dezlegării în prezenta cauză.

La aceeași dată au fost depuse concluzii scrise formulate de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

Președintele Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, doamna judecător Mirela Sorina Popescu, constatând că nu sunt alte cereri sau excepții de

formulat, a solicitat doamnei procuror Marinela Mincă să susțină punctul de vedere al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție cu privire la problema supusă dezbaterii în Dosarul nr. 634/1/2017.

Reprezentantul Ministerului Public, având cuvântul, a precizat că sesizarea Curții de Apel Timișoara este inadmisibilă, întrucât pentru ca un asemenea demers să facă obiectul procedurii prevăzute de art. 475 alin. (1) din Codul de procedură penală trebuie ca problema de drept să fie de o reală dificultate, să fie consecința unor dispoziții legale neclare sau susceptibile de interpretări diferite.

A arătat că, în cauză, se solicită a se da dezlegare cu privire la incidența dispozițiilor art. 118 și art. 102 alin. (2) din Codul de procedură penală, respectiv dacă declarația de martor dată de o persoană care ulterior a dobândit calitatea de suspect sau inculpat se exclude efectiv prin înlăturarea acesteia sau este necesară o dispoziție expresă în acest sens a judecătorului de cameră preliminară investit cu verificarea legalității probelor administrate de organul de urmărire penală. Cu alte cuvinte, se solicită a se preciza dacă este vorba despre o înlăturare formală sau materială, respectiv dacă aceasta intervine de drept sau este necesară o dispoziție expresă în acest sens.

În opinia reprezentantului Ministerului Public, răspunsul la problema de drept supusă dezlegării se regăsește în cuprinsul dispozițiilor art. 118 și art. 102 alin. (2) din Codul de procedură penală; din interpretarea art. 118 din Codul de procedură penală rezultă în mod clar că este vorba despre o excludere formală a declarației de martor, deoarece are un caracter parțial, în sensul că interdicția operează doar în ceea ce privește folosirea declarației în defavoarea persoanei care are calitatea de suspect sau inculpat, putând fi folosită în favoarea sa.

Un alt argument care susține excluderea formală este împrejurarea că o astfel de declarație poate fi folosită împotriva altor participanți, aspect de natură a conduce la concluzia că nu poate fi reținută o îndepărtare fizică a depoziției.

Totodată, a arătat că trebuie avut în vedere și mecanismul prin intermediul căruia trebuie invocată o asemenea împrejurare, o astfel de excludere operând independent de invocarea unui caz de nulitate.

Prin urmare, vătămarea este una prezumată, nu trebuie o dispoziție expresă în acest sens, judecătorul poate să constate că o astfel de declarație este lipsită de valoare probatorie și informația furnizată nu poate fi folosită împotriva persoanei care a dobândit ulterior calitatea de suspect sau inculpat.

A apreciat că răspunsul la chestiunea de drept a cărei dezlegare se solicită se regăsește în mod neechivoc în dispozițiile art. 118 din Codul de procedură penală, aspect în raport cu care sesizarea este inadmisibilă.

Pe fondul cauzei a susținut că mijlocul de probă rămâne la dosarul cauzei, doar informația pe care o furnizează nu poate fi folosită împotriva persoanei care a dobândit ulterior calitatea de suspect sau inculpat, ci în favoarea acesteia sau împotriva altor persoane și nu trebuie să existe vreo dispoziție expresă a judecătorului de cameră preliminară în acest sens, excluderea intervine *ope legis*, vătămarea fiind una prezumată.

ÎN ALTA CURTE,

asupra chestiunii de drept cu care a fost sesizată, constată următoarele:

I. Titularul și obiectul sesizării

Prin Încheierea din data de 22 februarie 2017, pronunțată de judecătorul de cameră preliminară de la Curtea de Apel Timișoara, Secția penală, în Dosarul nr. 7.003/108/2016/a1, în baza art. 475 alin. (1) din Codul de procedură penală, a fost sesizată Înalta Curte de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a următoarei chestiuni de drept: dacă în înțelesul art. 118 din Codul de procedură penală, intitulat „*dreptul martorului de a nu se acuza*”, coroborat cu art. 102 alin. (2) din Codul de procedură penală, intitulat „*probele obținute în mod nelegal nu pot fi folosite în procesul penal*”, se înțelege excluderea efectivă (prin îndepărtarea din dosar) a probei în cauză sau este necesară o dispoziție expresă în acest sens a judecătorului de cameră preliminară.

II. Expunerea succintă a cauzei și soluția propusă de instanța care a dispus sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție

Prin rechizitoriul Parchetului de pe lângă Tribunalul Arad, înregistrat pe rolul Curții de Apel Timișoara la data de 14 noiembrie 2016, au fost trimiși în judecată inculpatul L.L.V., pentru complicitate la infracțiunile de evaziune fiscală în formă continuată, prevăzută de art. 48 din Codul penal raportat la art. 9 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale cu aplicarea art. 35 alin. (1) din Codul penal, art. 38 alin. (1) din Codul penal și art. 5 din Codul penal, și inculpata H.A.M., pentru săvârșirea infracțiunilor de evaziune fiscală în formă continuată, prevăzute de art. 9 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 241/2005 cu aplicarea art. 35 alin. (1) din Codul penal, art. 38 alin. (1) din Codul penal și art. 5 din Codul penal.

În actul de sesizare s-a reținut că în cursul lunii februarie 2012 Garda Financiară Arad a sesizat organele de urmărire penală din cadrul D.I.I.C.O.T. — Biroul Teritorial Arad în vederea efectuării de cercetări față de H.A.M., administrator al S.C. E.C.2008 S.R.L., sub aspectul săvârșirii infracțiunilor prevăzute și pedepsite de art. 7 din Legea nr. 39/2011 pentru modificarea și completarea Legii camerelor de comerț din România nr. 335/2007 și pentru completarea art. 511 din Legea nr. 26/1990 privind registrul comerțului și art. 9 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 241/2005.

Prin Ordonanța din data de 23 noiembrie 2012 dată în Dosarul nr. 89D/P/2011 (la care a fost conexasă sesizarea Gărzii Financiare), D.I.I.C.O.T. — Biroul Teritorial Arad a dispus scoaterea sus-numitei de sub urmărire penală pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 7 din Legea nr. 39/2011 și declinarea competenței de soluționare a cauzei în favoarea Parchetului de pe lângă Tribunalul Arad în vederea efectuării de cercetări față de numita H.A.M. sub aspectul comiterii infracțiunii de evaziune fiscală prevăzute de art. 9 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 241/2005. Cauza declinată de la D.I.I.C.O.T. a fost înregistrată la Parchetul de pe lângă Tribunalul Arad sub nr. 517/P/2012.

În urma controalelor efectuate, în evidența contabilă a S.C. E.C.2008 — S.R.L. au fost identificate mai multe facturi fiscale emise în perioada ianuarie 2010 — ianuarie 2011, în numele mai multor furnizori, respectiv: S.C. C&C M. C. — S.R.L. Arad, S.C. E. LSL C. — S.R.L. Alexandria, S.C. A.I. — S.R.L. Cluj Napoca și S.C. P. — S.R.L. Cluj-Napoca, reprezentând livrări de bunuri și prestări servicii conform unor contracte încheiate anterior, facturi pe care inculpata H.A.M. le-a înregistrat în evidența contabilă a societății fără ca acestea să aibă la bază operațiuni reale, le-a raportat în declarațiile fiscale și informative, fapta consumându-se prin majorarea cheltuielilor și deducerea nelegală a taxei pe valoare adăugată, cu efectul diminuării

T.V.A.-ului de plată și a bazei de calcul pentru impozitul pe profit, obligații fiscale de plată eludate de inculpată în această modalitate, cu consecința cauzării unui prejudiciu în dauna bugetului de stat.

În urma probelor administrate a rezultat faptul că S.C. A.I. — S.R.L. a fost reprezentată de inculpatul L.L.V., care, în calitate de administrator al acesteia, în perioada mai—septembrie 2010 a emis cele 9 facturi fiscale în valoare de 244.649 lei, reprezentând livrări de bunuri și prestări servicii care nu au avut loc în realitate, în scopul înregistrării acestora în evidența contabilă a S.C. E.C.2008 — S.R.L. și deducerii nelegale de către inculpata H.A.M. de cheltuieli și T.V.A.

Totodată, inculpata H.A.M. a mai înregistrat, în cursul lunii ianuarie 2011, în evidența contabilă a societății și un număr de 8 facturi fiscale emise în numele S.C. P. — S.R.L. Cluj-Napoca, în valoare totală de 69.440 lei, din care T.V.A. în cuantum de 13.440 lei, reprezentând prestări de servicii conform unui contract încheiat anterior având ca obiect executarea unor lucrări de amenajare și modernizare la sediul societății din localitatea Nădab. Operațiunile consemnate în aceste facturi nu sunt reale, serviciile nefiind prestate de către S.C. P. — S.R.L. în beneficiul societății comerciale E.C.2008 — S.R.L.

În urma probelor administrate a rezultat că S.C. P. — S.R.L. a fost reprezentată în fapt tot de inculpatul L.L.V., care în cursul lunii ianuarie 2011 a emis cele 8 facturi fiscale în valoare de 69.440 lei, reprezentând livrări de bunuri și prestări servicii care nu au avut loc în realitate, în scopul înregistrării acestora în evidența contabilă a S.C. E.C.2008 — S.R.L. și deducerii nelegale de către inculpata H.A.M. de cheltuieli și T.V.A.

Potrivit raportului de constatare fiscală din data de 16.06.2015 s-a stabilit faptul că prin înregistrarea în evidența contabilă a S.C. E.C.2008 — S.R.L. a facturilor menționate mai sus, emise în numele celor patru societăți, în care au fost consemnate operațiuni fictive, în dauna bugetului de stat a fost cauzat un prejudiciu în sumă de 208.455 lei, din care T.V.A. în sumă de 117.635 lei, iar impozitul pe profit în sumă de 90.820 lei.

În perioada ianuarie 2010—iunie 2011, inculpata H.A.M., în calitate de administrator al S.C. S. — S.R.L. Arad, a înregistrat în evidența contabilă a societății facturi fiscale emise în numele mai multor furnizori, respectiv: S.C. C&C M. C. — S.R.L. Arad, S.C. E. LSL C. — S.R.L. Alexandria, S.C. A.I. — S.R.L. Cluj-Napoca și S.C. P. — S.R.L. Cluj-Napoca, reprezentând livrări de bunuri și prestări servicii conform unor contracte încheiate anterior, fără ca acestea să aibă la bază operațiuni reale, le-a raportat în declarațiile fiscale și informative, fapta consumându-se prin majorarea cheltuielilor și deducerea nelegală a taxei pe valoare adăugată, cu efectul diminuării T.V.A.-ului de plată și a bazei de calcul pentru impozitul pe profit, obligații fiscale de la plata cărora inculpata s-a sustras în această modalitate, cu consecința cauzării unui prejudiciu în dauna bugetului de stat.

Inculpatul L.L.V., în calitate de administrator al S.C. A.I. — S.R.L. Cluj-Napoca, a emis în numele societății cele 19 facturi fiscale în valoare totală de 911.236 lei, în scopul înregistrării acestora în evidența contabilă a S.C. S. — S.R.L. și deducerii nelegale de către inculpata H.A.M. de cheltuieli și T.V.A.

Inculpata H.A.M. a mai înregistrat în evidența contabilă a societății în perioada aprilie 2010 — martie 2011 și un număr de 41 de facturi fiscale emise în numele S.C. P. — S.R.L. Cluj-Napoca, administrată de asemenea de inculpatul L.L.V., în valoare totală de 309.460 lei, din care T.V.A. în cuantum de 55.460 lei, reprezentând prestări servicii conform unui contract încheiat anterior, la data de 4.01.2010. Obiectul acestui contract este identic cu cel încheiat în aceeași zi cu S.C. A.I. — S.R.L. Operațiunile consemnate în aceste facturi nu sunt reale, serviciile de intermediere nefiind prestate de către S.C. P. — S.R.L. în beneficiul Societății Comerciale S. — S.R.L.

Inculpatul L.L.V., în calitate de administrator al S.C. P. — S.R.L. Cluj-Napoca, a emis în numele societății cele 41 de facturi fiscale în valoare totală de 309.460 lei, în scopul înregistrării acestora în evidența contabilă a S.C. S. — S.R.L. și deducerii nelegale de către inculpata H.A.M. de cheltuieli și T.V.A.

În cursul urmăririi penale s-a dispus efectuarea unui raport de constatare tehnico-științifică fiscală de către inspectorii antifraudă detașați la Parchetul de pe lângă Tribunalul Arad, având ca obiectiv stabilirea prejudiciului cauzat bugetului de stat prin înregistrarea în evidența contabilă a S.C. S. — S.R.L. a facturilor menționate mai sus reprezentând operațiuni fictive.

Potrivit raportului de constatare fiscală din data de 31 mai 2016 s-a stabilit faptul că prin înregistrarea în evidența contabilă a S.C. S. — S.R.L. a facturilor menționate mai sus, emise în numele celor patru societăți, în care au fost consemnate operațiuni fictive, în dauna bugetului de stat a fost cauzat un prejudiciu în sumă de 287.754 lei reprezentând T.V.A. Având în vedere că aferent anului 2011, S.C. S. — S.R.L. a declarat o pierdere fiscală de -278.354 lei, prin raportul de constatare fiscală întocmit, s-a stabilit că societatea nu are efectiv de plată impozit pe profit.

S-a mai stabilit faptul că S.C. S. — S.R.L. a avut relații comerciale și cu S.C. E.C.2008 — S.R.L., ambele societăți fiind administrate de inculpata H.A.M. Relațiile dintre cele două societăți au constat în esență în încheierea de contracte de prestări servicii în beneficiul S.C. S. — S.R.L., urmate de deducerea de cheltuieli de către aceasta din urmă. Relațiile comerciale dintre cele două societăți administrate de inculpata H.A.M. nu au fost reale, fiind simulate în scopul deducerii nelegale de cheltuieli și T.V.A., cu consecința producerii unui prejudiciu în dauna bugetului de stat.

În fața judecătorului de cameră preliminară din cadrul instanței investite cu rechizitoriul, inculpatul L.L.V. a invocat cereri și excepții cu privire la legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală, ce au vizat în special neregularitatea rechizitoriului întocmit în cauză, constatarea nulității ordonanței de extindere a urmăririi penale din data de 23 martie 2016, prin care a dobândit calitatea de suspect față de săvârșirea infracțiunilor de complicitate la evaziune fiscală, constatarea nulității ordonanței de extindere a acțiunii penale din data de 20 iulie 2016, prin care s-a extins acțiunea penală față de el, excluderea ca probă a declarației date de inculpat în calitate de martor la data de 17 iunie 2014, excluderea probațiunii administrate de organele de cercetare penală în ceea ce îl privește, restituirea cauzei la Parchetul de pe lângă Tribunalul Arad, pentru refacerea urmăririi penale.

S-a arătat că probele nu au fost administrate în mod legal, fiind lipsit de dreptul la apărare, că în cursul urmăririi penale nu a fost respectat principiul aflării adevărului, solicitând excluderea declarației de martor date de inculpat, care, în conformitate cu prevederile art. 118 din Codul de procedură penală, nu poate fi folosită împotriva sa, că din probe nu reiese cine a administrat în fapt cele două societăți, existând date și indicii conform cărora sunt alte persoane implicate direct în săvârșirea faptelor de evaziune fiscală. A mai arătat că urmărirea penală nu este completă și pentru că prejudiciul imputat nu este individualizat, iar organele de cercetare penală ar fi trebuit să administreze probe pentru identificarea adevăraților făptuitori, se impune excluderea ca probă a declarației date în calitate de martor, menționată ca mijloc de probă, care nu se coroborează cu restul probelor administrate; declarația de martor, dată cu 2 ani înainte de a dobândi calitatea de suspect, nu poate fi folosită împotriva inculpatului, bucurându-se de dreptul conferit de art. 118 din Codul de procedură penală de a nu se incrimina.

Prin Încheierea nr. 6 din 9 ianuarie 2017, judecătorul de cameră preliminară din cadrul instanței investite cu rechizitoriul,

în temeiul art. 346 alin. (3) lit. b) din Codul de procedură penală raportat la art. 328 din Codul de procedură penală, a admis cererile formulate de inculpați. A constatat neregularitatea actului de sesizare al instanței, respectiv a rechizitoriului din data de 9 noiembrie 2016 emis în Dosarul nr. 517/P/2012 de Parchetul de pe lângă Tribunalul Arad, și a restituit cauza acestui parchet, cu excluderea tuturor probelor administrate în cursul urmăririi penale față de inculpat.

Judecătorul a apreciat întemeiată cererea inculpatului L.L.V. privind excluderea ca probă a declarației sale date în calitate de martor, în raport cu prevederile legale reglementate de art. 118 din Codul de procedură penală, potrivit cărora: „declarația de martor dată de o persoană care, în aceeași cauză, (...) a dobândit calitatea de suspect ori inculpat nu poate fi folosită împotriva sa”.

III. **Punctul de vedere al procurorului și al părții asupra chestiunii de drept sesizate**

Inculpatul L.L.V. a arătat că singurul act care îl incriminează este propria declarație de martor, obținută sub jurământ (niciun alt martor sau coinalpat nu relevă aspecte cu privire la participarea sa, emiterea efectivă a facturilor în cauză nefiind determinată în alt mod în sarcina sa), iar extinderea urmăririi penale împotriva sa s-a dispus în baza aspectelor consemnate în declarația de martor.

De asemenea, punerea în mișcare a acțiunii penale s-a derulat în aceeași manieră, iar rechizitoriul se întemeiază și conține numeroase referiri la aspectele declarate de acesta, în calitate de martor.

A considerat că, atunci când legiuitorul a stabilit că o probă nu va mai putea fi folosită împotriva inculpatului (art. 118 din Codul de procedură penală) sau în cadrul procesului penal (art. 102 din Codul de procedură penală), nu s-a mărginit doar la faptul că, la interpretarea probațiunii, aceasta va fi exclusă din raționamentul judecătorului, obligația de a nu folosi declarația de martor împotriva inculpatului fiind stabilită și în sarcina parchetului, nu numai în sarcina judecătorului, și, pentru a respecta dreptul inculpatului la apărare, în ipoteza în care acesta a fost audiat în calitate de martor, iar mai apoi, în baza declarației sale a fost inculpat, prevederile art. 118 din Codul de procedură penală coroborate cu art. 100—102 din Codul de procedură penală trebuie interpretate în sensul că:

1. declarația de martor va fi exclusă efectiv din dosar — ca probă nelegal obținută — prin constrângere;

2. orice probă derivată din această declarație va fi, de asemenea, exclusă;

3. fiind exclusă declarația, se vor exclude orice referiri la declarația în cauză, atât în rechizitoriul, cât și în actele procesuale din cursul urmăririi penale.

În ceea ce privește acest aspect a arătat că a solicitat excluderea declarației de martor ca mijloc de probă, inclusiv prin îndepărtarea oricăror referiri la cele declarate — atât din rechizitoriul, cât și din celelalte acte procesuale întocmite, deci nu a cerut doar aplicarea prevederilor art. 118 din Codul de procedură penală — în sensul restrâns dat de acuzare, de excludere din probatoriu a declarației, ci a solicitat aplicarea efectivă a prevederilor art. 118 din Codul de procedură penală — în sensul că, în conformitate cu prevederile legale, pentru respectarea dreptului la apărare, această declarație să nu fie folosită în niciun fel împotriva sa.

A afirmat că în aplicarea prevederilor art. 118 din Codul de procedură penală nu este suficient a se înlătura (în mod formal) declarația de martor ca mijloc de probă. În opinia apărării, textul legal trebuie interpretat în coroborare cu prevederile art. 100—101 alin. (1) și art. 102 alin. (2) și (4) din Codul de procedură penală, așa cum s-a statuat în minuta întâlnirii Consiliului Superior al Magistraturii din 24—25 septembrie 2015, fiind în prezența unei probe nelegal obținute, urmând ca atât proba în sine, cât și

probele derivate din aceasta să fie excluse, interpretarea dată textului legal în discuție fiind în acord cu cele statuate în cadrul întâlnirii reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor penale ale curților de apel, cu ocazia întâlnirii din data de 24—25 septembrie 2015 de la Sibiu, și anume excluderea probei obținută în mod nelegal, în situația în care organele de urmărire penală, deși constată că martorul s-a autoacuzat, continuă administrarea probei utilizând mijloace de constrângere pentru a obține declarații în sensul autoincriminării.

Ca atare, ceea ce trebuie decelat în această situație este înțelesul dat de legiuitor art. 118 din Codul de procedură penală; trebuie stabilit ce înseamnă că o declarație de martor nu va putea fi folosită împotriva inculpatului, fiind în prezența unei probe nelegal obținute, prin constrângere (jurământ), impunându-se excluderea probei.

Față de cele anterior precizate a solicitat să se sesizeze Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală cu privire la următoarele probleme de drept:

Dacă în înțelesul art. 118 din Codul de procedură penală și art. 102 alin. (2) din Codul de procedură penală, prin sintagma „proba nu poate fi folosită împotriva sa” (art. 118 din Codul de procedură penală), respectiv „probele obținute în mod nelegal nu pot fi folosite în procesul penal” [art. 102 alin. (2) din Codul de procedură penală] se înțelege excluderea efectivă (prin îndepărtarea din dosar) a probei în cauză.

Dacă în situația în care, în cursul audierii, deși martorul s-a autoacuzat, organele judiciare continuă audierea pentru a obține declarații în sensul autoincriminării, proba va fi exclusă ca nelegal obținută.

De asemenea a solicitat a se clarifica dacă conținutul unei declarații de martor date de inculpat în contextul prevăzut de art. 118 din Codul de procedură penală, raportat la prevederile art. 101 alin. (1) și art. 102 alin. (2) (*așa cum a fost reținut prin Minuta întâlnirii reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor penale ale ICO și ale curților de apel, cu ocazia întâlnirii din data de 24—25 septembrie 2015 de la Sibiu*), poate fi folosit în efectuarea urmăririi penale, a actelor procesuale și a rechizitoriului.

A considerat că se impune excluderea declarației de martor date, atât ca mijloc de probă existent la dosar, cât și din actele procedurale întocmite, inclusiv din rechizitoriu, iar în lipsa acestei declarații de martor, care în mod evident a fost folosită nelegal împotriva sa, nu există probe suficiente care să justifice trimiterea sa în judecată; acest aspect, coroborat cu cele expuse mai sus, atestă în mod evident faptul că urmărirea penală nu este completă, adevărul nu a fost aflat, probele au fost administrate exclusiv în defavoarea sa, cu un vădit dezinteres al organelor de cercetare penală față de identificarea adevăraților făptuitori.

Coinculpata H.A.M. a fost de acord cu sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, achiesând la toate motivările expuse de inculpatul L. L. V.

Partea civilă D.G.R.F.P. Timișoara — A.J.F.P. Arad a solicitat respingerea cererii de sesizare, fără a-și motiva acest punct de vedere.

Reprezentantul Ministerului Public a fost de acord cu sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a problemei de drept menționate, întrucât art. 118 din Codul de procedură penală nu prevede în mod clar care sunt consecințele juridice cu privire la declarațiile date anterior în calitate de martor: dacă acestea sunt înlăturate automat ca efect al legii din probatoriul administrat sau este necesară o dispoziție expresă în acest sens a judecătorului de cameră preliminară.

IV. Punctul de vedere al completului care a dispus sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție

Curtea de Apel Timișoara — Secția penală a arătat că procedura audierii martorilor este detaliată în cuprinsului secțiunii a 4-a din noul Cod de procedură penală (art. 114—124). Martorul este persoana care are cunoștință despre fapte sau împrejurări de fapt care constituie probă în cauza penală, cu alte cuvinte, fapte sau împrejurări esențiale soluționării cauzei.

Art. 273 din Codul penal — Mărturia mincinoasă: *Fapta martorului care, într-o cauză penală, civilă sau în orice altă procedură în care se ascultă martori, face afirmații mincinoase ori nu spune tot ce știe în legătură cu faptele sau împrejurările esențiale cu privire la care este întrebat, se pedepsește cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.*

Art. 118 din Codul de procedură penală intitulat „Dreptul martorului de a nu se acuza” prevede: *Declarația de martor dată de o persoană care, în aceeași cauză, anterior declarației a avut sau, ulterior, a dobândit calitatea de suspect ori inculpat nu poate fi folosită împotriva sa.*

Acest articol nu prevede în mod clar care sunt consecințele juridice cu privire la declarațiile date anterior în calitate de martor: dacă acestea sunt înlăturate automat ca efect al legii din probatoriul administrat sau este necesară o dispoziție expresă în acest sens a judecătorului de cameră preliminară.

Art. 102 alin. (2) din Codul de procedură penală: *Probele obținute în mod nelegal nu pot fi folosite în procesul penal.*

Art. 102 alin. (4) din Codul de procedură penală: *Probele derivate se exclud dacă au fost obținute în mod direct din probele obținute în mod nelegal și nu puteau fi obținute în alt mod.*

Principala obligație a martorului este aceea de a spune adevărul, mai exact de a răspunde complet întrebărilor care îi sunt adresate. Orice omisiune importantă sau relatare necorespunzătoare adevărului care prezintă relevanță în cauză poate atrage acuzația de măturie mincinoasă.

Poate fi audiată în calitate de martor orice persoană, cu excepția părților (inculpatul, partea civilă și partea responsabilă civilmente) și a subiecților procesuali principali (suspectul și partea vătămată).

O modalitate des utilizată de către organele de urmărire penală este aceea în care persoanelor audiate inițial ca martori li se schimbă ulterior calitatea în cea de suspect/inculpați.

În cadrul art. 118 din Noul Cod de procedură penală este reglementat expres dreptul martorului de a nu se acuza, declarația de martor dată de către o persoană care anterior a avut sau ulterior a dobândit calitatea de suspect/inculpat nu poate fi folosită împotriva sa. Cu toate acestea, declarația nu este exclusă din dosar, ci doar nu poate fi utilizată contra persoanei căreia îi aparține. Deși probele nu au valoare de dinainte prestabilită, în ipoteza în care declarația unui martor este în contradicție cu declarația unui suspect/inculpat, organele judiciare vor fi înclinate a o considera ca veridică pe prima dintre acestea.

Se pune problema dacă depoziția dată în calitate de martor are o valoare probatorie mai mare decât cea formulată în calitate ulterioară de suspect/inculpat, raportat la incriminarea altor persoane cercetate. În același timp, chiar dacă declarația redactată anterior în calitate de martor nu poate fi folosită împotriva suspectului/inculpatului, ea ar putea contribui la formarea unei convingeri personale a organului judiciar cu privire la sinceritatea autorului acesteia, ceea ce uneori generează efecte nefavorabile suspectului/inculpatului respectiv. Mai mult, în cazul în care suspectul/inculpatul dorește a-și exercita dreptul la tăcere, nedorind a oferi declarații în legătură cu niciun aspect al cauzei, la dosar va exista deja declarația acestuia în calitate de martor, care va putea contribui la tragerea la răspundere penală a altor suspecti/inculpați.

Prin urmare, orice martor are dreptul de a refuza a se autoincrimina prin răspunsurile pe care le oferă organelor judiciare, fără a risca a fi tras la răspundere penală pentru infracțiunea de mărturie mincinoasă pentru aceasta, modalitatea de aplicare a dispozițiilor art. 118 din Codul de procedură penală fiind o chestiune de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea prezentei cauze, aflându-ne în prezența unei probe nelegal obținute în situația în care organele de urmărire penală, deși constată că martorul s-a autoacuzat, continuă administrarea probei astfel că atât proba în sine, cât și probele derivate din aceasta urmează să fie excluse, fiind vorba de probe obținute în mod nelegal.

A susținut că ne aflăm în situația în care singurul act care îl incriminează pe inculpat este propria declarație de martor, obținută sub jurământ; extinderea urmăririi penale cu privire la inculpat s-a dispus în baza aspectelor consemnate în declarația de martor, iar punerea în mișcare a acțiunii penale s-a derulat în aceeași manieră; efectuarea urmăririi penale, a actelor procesuale, respectiv întocmirea rechizitoriului se întemeiază și conține numeroase referiri la aspectele declarate de inculpat în calitate de martor, iar declarația dată în calitate de martor cu 2 ani înainte de a dobândi calitatea de suspect nu poate fi folosită împotriva inculpatului, acesta bucurându-se de dreptul conferit de art. 118 din Codul de procedură penală de a nu se incrimina.

În ce privește obiectul sesizării, Înalta Curte de Casație și Justiție poate fi sesizată cu o cerere de pronunțare a unei hotărâri prealabile numai pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, respectiv numai cu privire la interpretarea unor norme de drept, neputând fi sesizată pentru a se pronunța asupra unor chestiuni de fapt în cadrul acestei proceduri, considerente pentru care a apreciat că numai prima problemă invocată de inculpat se circumscrie acestei cerințe, celelalte două fiind chestiuni de fapt, evidente, ce derivă din prima problemă.

V. Opinia instanțelor judecătorești

În conformitate cu dispozițiile art. 476 alin. (10) din Codul de procedură penală cu referire la art. 473 alin. (5) din Codul de procedură penală s-a solicitat punctul de vedere al instanțelor judecătorești asupra chestiunii de drept supuse dezlegării.

Au comunicat puncte de vedere asupra problemei de drept în discuție curțile de apel Alba Iulia, Bacău, Brașov, București, Cluj, Constanța, Craiova, Galați, Iași, Oradea, Pitești, Ploiești, Suceava, Târgu Mureș și Timișoara.

Cu privire la chestiunea de drept supusă dezlegării, respectiv „dacă în înțelesul art. 118 din Codul de procedură penală, intitulat «dreptul martorului de a nu se acuza», coroborat cu art. 102 alin. (2) din Codul de procedură penală, intitulat «probele obținute în mod nelegal nu pot fi folosite în procesul penal», se înțelege excluderea efectivă (prin îndepărtarea din dosar) a probei în cauză sau este necesară o dispoziție expresă în acest sens a judecătorului de cameră preliminară”, au fost conturate mai multe opinii, după cum urmează:

1. S-a considerat că **este necesară dispoziția expresă a judecătorului de cameră preliminară consemnată prin încheiere că va fi exclusă proba, în sensul că nu va fi folosită în procesul penal, dar nu va fi înlăturată efectiv din dosar.**

În acest sens au opinat **Tribunalul Hunedoara** (Încheierea penală din data de 28 noiembrie 2016, pronunțată în Dosarul nr. 4.621/97/2016/a1), **Curtea de Apel Bacău, Tribunalul Bacău, Judecătoria Moinești, Judecătoria Piatra-Neamț, Judecătoria Roman, Judecătoria Rupea, Judecătoria Zărnești, Tribunalul Covasna, Tribunalul de Minori și Familie Brașov, Curtea de Apel București — Secția I penală** (Decizia penală nr. 1.874 din data de 13 decembrie 2016, pronunțată în Dosarul nr. 37.040/301/2015), **Tribunalul Ialomița, Judecătoria Cornetu** (Încheierea din data de 24 februarie 2017, pronunțată

în Dosarul penal nr. 16.242/1.748/2016/a1), **Judecătoria Alexandria, Tribunalul Sălaj, Judecătoria Baia Mare, Judecătoria Tecuci, Judecătoria Liești, Tribunalul Brăila, Tribunalul Vrancea** (Încheierea din data de 28 aprilie 2014, pronunțată în Dosarul nr. 966/23 1/2014/a2); **Judecătoria Vaslui; Tribunalul Iași** (Încheierea penală din 20 februarie 2017, pronunțată în Dosarul penal nr. 8.213/99/2016); **Curtea de Apel Pitești.**

2. S-a apreciat că în înțelesul art. 118 din Codul de procedură penală, intitulat „dreptul martorului de a nu se acuza”, coroborat cu art. 102 alin. (2) din Codul de procedură penală **nu se înțelege excluderea fizică, prin îndepărtarea din dosar a declarației date inițial de către inculpat în calitate de martor, și nu este necesară nicio dispoziție în acest sens a judecătorului de cameră preliminară, ci este o chestiune de fond ce urmează a fi tranșată de către instanță cu ocazia dezbaterilor și a pronunțării unei hotărâri legale și temeinice.**

În acest sens au opinat **Curtea de Apel Alba Iulia** (Încheierea penală nr. 20/CP/6.02.2017, pronunțată în Dosarul nr. 4.621/97/2016/a1), **Curtea de Apel Brașov, Tribunalul Brașov** (Încheierea din data de 1 martie 2017, pronunțată în Dosarul penal nr. 6.067/62/2016/a1; Încheierea din data de 14 iunie 2016, pronunțată în Dosarul penal nr. 2.192/62/2016/a1; Încheierea nr. 168/CP/6 august 2014, pronunțată în Dosarul penal nr. 2.952/62/2014), **Judecătoria Turnu Măgurele, Tribunalul Cluj** (Încheierea penală nr. 6/CP/2016, pronunțată în Dosarul penal nr. 4.294/117/2015/a1), **Tribunalul Tulcea** (Încheierea nr. 29 din 22 octombrie 2015, pronunțată în Dosarul penal nr. 748/253/2015/a1); **Tribunalul Gorj, Tribunalul Mehedinți, Tribunalul Olt, Curtea de Apel Galați, Tribunalul Vaslui, Curtea de Apel Oradea, Curtea de Apel Timișoara, Tribunalul Caraș-Severin, Judecătoria Caraș-Severin.**

3. De asemenea s-a mai susținut că **este necesară excluderea efectivă a probei, în baza normei legale, fără a fi necesară o dispoziție expresă a judecătorului de cameră preliminară.**

În acest sens a opinat **Judecătoria Reșița.**

4. Într-o altă opinie s-a considerat că **este necesară o dispoziție expresă a judecătorului de cameră preliminară pentru a se dispune înlăturarea efectivă a probei.**

În acest sens a opinat **Judecătoria Moldova Nouă.**

5. S-a apreciat că **se impune respingerea ca inadmisibilă a sesizării formulate de Curtea de Apel Timișoara, întrucât soluționarea cauzei nu depinde de modul în care este rezolvată chestiunea de drept ridicată.**

În acest sens a opinat **Curtea de Apel Bacău.**

VI. Examenul jurisprudenței

1. Jurisprudența relevantă a Curții Constituționale

Nu au fost identificate decizii relevante în problema de drept analizată.

2. Jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție

La nivelul Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție, cu privire la chestiunea de drept ce face obiectul prezentei sesizări, a fost identificată următoarea decizie relevantă: Încheierea penală din data de 26 septembrie 2016, pronunțată în Dosarul nr. 2.457/1/2016/a1.

VII. Punctul de vedere al Direcției legislație, studii și documentare și informatică juridică din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție

A arătat că sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la chestiunea de drept sesizată este inadmisibilă, întrucât nu îndeplinește cerința prevăzută în art. 475 din Codul de procedură penală, referitoare la faza procesuală (faza procesuală a judecății) în cadrul căreia poate fi formulată sesizarea.

A apreciat că sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, care nu întrunește cerința de a fi formulată „în cursul judecării”, ca fază procesuală, este inadmisibilă.

În faza procesuală a camerei preliminare, inclusiv în calea de atac a contestației reglementate în art. 347 din Codul de procedură penală, judecătorul de cameră preliminară nu are calitatea de titular al sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile.

Așa cum rezultă din încheierea de sesizare, cauza se află în faza procesuală a camerei preliminare, sesizarea fiind formulată de către judecătorul de cameră preliminară investit cu soluționarea contestației reglementate în art. 347 din Codul de procedură penală.

Opinia exprimată se întemeiază pe următoarele argumente:

a) În conformitate cu dispozițiile art. 475 din Codul de procedură penală, dacă în cursul judecării un complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului, investit cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, constată că există o chestiune de drept, de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei respective și asupra căreia Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, va putea solicita Înaltei Curți de Casație și Justiție să pronunțe o hotărâre prin care să se dea rezolvare de principiu chestiunii de drept cu care a fost sesizată.

Din dispozițiile art. 475 din Codul de procedură penală rezultă voința legiuitorului de a restrânge posibilitatea utilizării mecanismului sesizării prealabile la faza procesuală a judecării. Astfel, legiuitorul a stabilit, în mod explicit, că sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept poate fi realizată în cursul judecării, excluzând posibilitatea sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție în faza procesuală a urmăririi penale și în faza procesuală a camerei preliminare.

Voința legiuitorului rezultă și din stabilirea unui termen de 60 de zile, în care judecătorul de cameră preliminară trebuia să soluționeze contestația reglementată în art. 347 din Codul de procedură penală, termen aplicabil la data intrării în vigoare a noului Cod de procedură penală (eliminat prin Legea nr. 75/2016 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 82/2014 pentru modificarea și completarea Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală). Or, stabilirea unui termen de 60 de zile excludea posibilitatea utilizării mecanismului sesizării prealabile, având în vedere termenul de 3 luni în care se judecă sesizarea, conform art. 476 alin. (11) din Codul de procedură penală.

De asemenea, voința legiuitorului rezultă din dispozițiile art. 476 alin. (2) din Codul de procedură penală care, reglementând procedura de judecată a sesizării, stabilește că prin încheierea de sesizare cauza poate fi suspendată până la pronunțarea hotărârii prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept. În cazul în care nu s-a dispus suspendarea odată cu sesizarea, iar cercetarea judecătorească este finalizată înainte ca Înalta Curte de Casație și Justiție să se pronunțe asupra sesizării, instanța suspendă dezbaterile până la pronunțarea deciziei prevăzute la art. 477 alin. (1) din Codul de procedură penală. În cazul în care inculpatul se află în arest la domiciliu sau este arestat preventiv ori dacă față de acesta s-a dispus măsura controlului judiciar sau a controlului judiciar pe cauțiune, se aplică în mod corespunzător prevederile art. 208 din Codul de procedură penală pe toată durata suspendării. Atât din referirea la cercetarea judecătorească și la dezbateri, cât și din referirea la prevederile art. 208 din Codul de procedură penală, care reglementează verificarea măsurilor preventive în cursul

judecării, se desprinde concluzia că legiuitorul a conceput utilizarea mecanismului sesizării prealabile exclusiv în faza procesuală a judecării, iar nu și în faza procesuală a camerei preliminare. În plus, verificarea măsurilor preventive constând în arestarea preventivă și arestul la domiciliu în cursul procedurii de cameră preliminară se realizează la 30 de zile conform art. 207 din Codul de procedură penală, iar nu la 60 de zile conform art. 208 din Codul de procedură penală.

În consecință, sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept nu poate fi realizată în faza procesuală a camerei preliminare, iar judecătorul de cameră preliminară investit în cadrul acestei faze procesuale nu are calitatea de titular al sesizării.

Faza procesuală a camerei preliminare, ca fază procesuală distinctă plasată între urmărirea penală și judecată, include contestația reglementată în art. 347 din Codul de procedură penală, soluționarea contestației situându-se în cadrul fazei procesuale a camerei preliminare. Așa cum s-a relevat în considerentele Deciziei nr. 5/2014 a Completului competent să judece recursul în interesul legii, suspendarea începerii judecării prin exercitarea căii de atac a contestației are drept consecință prelungirea fazei procesuale a camerei preliminare până la momentul soluționării contestației prevăzute în art. 347 din Codul de procedură penală și al rămânerii definitive a încheierii atacate pe calea contestației.

Prin urmare, sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept nu poate fi realizată în procedura de soluționare a contestației reglementate în art. 347 din Codul de procedură penală, situată în cadrul fazei procesuale a camerei preliminare, de către judecătorul de cameră preliminară investit pe calea contestației, o astfel de sesizare fiind inadmisibilă.

Este adevărat că prin Decizia nr. 22/2016 a Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală al Înaltei Curți de Casație și Justiție s-a reținut că sesizarea formulată de judecătorul de cameră preliminară investit pe calea contestației îndeplinește condiția „referitoare la existența unei cauze pendinte aflate în curs de judecată în ultimă instanță”, însă sesizarea a fost respinsă ca inadmisibilă pentru neîndeplinirea altor condiții prevăzute în art. 475 din Codul de procedură penală, necreând un precedent în sensul admiterii sesizării formulate în faza procesuală a camerei preliminare.

b) Prin Decizia Curții Constituționale nr. 270 din 10 mai 2016 referitoare la respingerea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 475 din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 519 din 11 iulie 2016, Curtea Constituțională a respins excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 475 din Codul de procedură penală și a menționat, în considerente, că introducerea de către legiuitor a mențiunii „în cursul judecării” în cuprinsul art. 475 din Codul de procedură penală denotă intenția acestuia de a exclude judecătorul de drepturi și libertăți și judecătorul de cameră preliminară din sfera titularilor cererii referitoare la pronunțarea unei hotărâri prealabile.

Așadar, în faza procesuală a camerei preliminare, judecătorul de cameră preliminară, inclusiv judecătorul de cameră preliminară investit în soluționarea contestației reglementate în art. 347 din Codul de procedură penală, este exclus din sfera titularilor sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, sesizarea care nu întrunește cerința de a fi formulată „în cursul judecării” având caracter inadmisibil.

c) Modalitatea de redactare a dispozitivului încheierii de sesizare nu permite identificarea unei veritabile chestiuni de drept.

Astfel, prin dispozitivul încheierii de sesizare, judecătorul de cameră preliminară solicită Înaltei Curți de Casație și Justiție să stabilească dacă în înțelesul art. 118 din Codul de procedură penală, intitulat „dreptul martorului de a nu se acuza”, coroborat cu art. 102 alin. (2) din Codul de procedură penală, intitulat „probele obținute în mod nelegal nu pot fi folosite în procesul penal”, se înțelege excluderea efectivă (prin îndepărtarea din dosar) a probei în cauză sau este necesară o dispoziție expresă în acest sens a judecătorului de cameră preliminară.

Formularea sesizării nu permite identificarea chestiunii de drept și nici stabilirea unei relații de dependență între chestiunea de drept și soluționarea pe fond a cauzei, ci pare a tinde la determinarea modului concret în care o probă este exclusă din dosar.

În acest context a relevat că în considerentele Deciziei nr. 31/2015 a Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală al Înaltei Curți de Casație și Justiție s-a reținut că pronunțarea unei hotărâri prealabile presupune indicarea chestiunii de drept de a cărei lămurire depinde soluția pe fond a cauzei și s-a constatat că tehnica de redactare a întrebărilor este neadecvată, nepermițând înțelegerea conținutului ori sensului demersului și prin aceasta negând posibilitatea identificării problematicei și formulării unui răspuns circumscris interesului vizat.

Similar cu sesizarea respinsă, ca inadmisibilă, prin Decizia nr. 31/2015, a apreciat că în cazul prezentei sesizări tehnica de redactare a întrebării este inadecvată, negând posibilitatea identificării problematicei și formulării unui răspuns circumscris interesului vizat.

VIII. Opinia specialiștilor consultați

În conformitate cu dispozițiile art. 476 alin. (10) raportat la art. 473 alin. (5) din Codul de procedură penală a fost solicitată opinia scrisă a unor specialiști recunoscuți cu privire la chestiunea de drept ce formează obiectul sesizării.

Facultatea de Drept din cadrul Universității de Vest din Timișoara a depus un punct de vedere cu privire la chestiunea de drept supusă dezlegării.

A precizat că din circumstanțele speței rezultă că singurul act care îl incriminează pe inculpat este propria declarație de martor, obținută sub jurământ. Extinderea urmăririi penale cu privire la suspect s-a dispus în baza aspectelor consemnate în declarația de martor. Punerea în mișcare a acțiunii penale s-a derulat în aceeași manieră. Efectuarea urmăririi penale, a actelor procesuale, precum și întocmirea rechizitoriului s-au întemeiat și conțin numeroase referiri la aspectele declarate de inculpat în calitate de martor.

Prima facie, sancțiunea specifică aplicabilă mijlocului de probă (excluderea declarației de martor din probatoriu) este de natură să influențeze decisiv fondul cauzei, datorită împrejurării că toate actele procesuale sunt dependente de respectiva declarație. Cu alte cuvinte, urmărirea penală pare a fi fost concepută și derulată în cheie unică, pe baza declarației de martor a inculpatului, ceea ce în caz de excludere a declarației conduce la invalidarea în întregime a urmăririi penale. Acesta pare să fi fost și raționamentul judecătorului de cameră preliminară de la Tribunalul Arad care a exclus toate probele administrate în cursul urmăririi penale față de inculpat și a dispus restituirea cauzei la parchet pentru refacerea urmăririi.

La o cercetare mai atentă rezultă însă că excluderea tuturor probelor administrate în cursul urmăririi penale pare o măsură excesivă, în condițiile în care nu toate mijloacele de probă existente în cauză sunt în directă legătură cu declarația de martor a inculpatului. Astfel, la dosar există facturile fiscale, contractele comerciale și declarațiile fiscale informative ce au valoarea probantă de mijloace de probă ca înscrisuri. De asemenea, în cauză a fost întocmit un raport de constatare fiscală de către inspectorii antifraudă detașați la parchet, ce

constituie de asemenea mijloc de probă. De altfel, în situația investigării infracțiunilor de evaziune fiscală, înscrisurile și rapoartele de specialitate sunt și probele cele mai uzuale. Toate acestea au fost ridicate sau efectuate independent de poziția procesuală a inculpatului și nu pot fi excluse în temeiul art. 118 din Codul de procedură penală.

Problema în discuție este dacă trebuie să opereze o excludere materială, prin îndepărtarea probei compromise din dosar, sau o excludere formală, prin interzicerea utilizării probei ca referință în raționament. Chestiunea este una de principiu, ce se pretează la o interpretare *in abstracto* a unor dispoziții legale determinate, este punctuală și direct incidentă în cauză. De lămurirea chestiunii depinde modul de rezolvare a fondului cauzei cel puțin sub aspectul aptitudinii unui mijloc de probă compromis și neînlăturat din dosar de a contamina convingerea instanței. Astfel, îndepărtarea mijlocului de probă ca fiind obținut cu încălcarea privilegiului contra autoacuzării asigură o protecție eficientă, prin valoarea probatorie zero asociată cu acest mijloc de probă și prin imposibilitatea efectivă a coroborării respectivului mijloc de probă cu celelalte probe administrate în cauză. În sens contrar, menținerea mijlocului de probă în dosar permite în mod inevitabil o asociere în conștiința magistratului cu celelalte probe din cauză, cel puțin ca test de validare subiectivă a acestora din urmă.

Decizia de a opera cu o excludere materială sau formală ține de maniera principială în care este construit sistemul probator. Un posibil indicator despre realitatea procesuală din sistemul român ar putea fi dată de diferența terminologică dintre „a exclude” și „a nu putea fi folosit”. Strict semantic, excluderea sugerează îndepărtarea probei din cauză, în timp ce imposibilitatea folosirii pare a fi doar o variantă de inactivitate sau de paralizare în utilizarea probei. Dispozițiile art. 403 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură penală utilizează o altă noțiune din același câmp semantic, respectiv înlăturarea probelor.

Din analiza art. 102 din Codul de procedură penală, intitulat „Excluderea probelor obținute în mod nelegal”, s-ar părea că soluția legislativă privilegiată este cea a excluderii. În realitate, verificarea ipotezelor concrete în care operează „excluderea” nu lasă niciun dubiu asupra caracterului ei marginal. Astfel, probele obținute prin tortură nu pot fi folosite, deci nu se exclud. De asemenea, probele obținute în mod nelegal nu pot fi folosite, deci nici acestea nu se exclud. În schimb, probele obținute prin încălcarea confidențialității comunicărilor dintre persoana reținută și arestată și avocatul său se exclud [art. 89 alin. (2) din Codul de procedură penală]. În mod similar, examinarea fizică a unei persoane efectuată în absența consimțământului său, fără autorizarea judecătorului de drepturi și libertăți, conduce la excludere [art. 190 alin. (5) din Codul de procedură penală]. Cu titlu general, nulitatea actului prin care s-a dispus sau autorizat administrarea unei probe ori prin care aceasta a fost administrată determină excluderea probei [art. 102 alin. (3) din Codul de procedură penală].

Cu toate acestea, textul legal nu permite elaborarea unei teorii coerente. Pe de o parte, există dispoziții legale ce contrazic consistența modelului teoretic elaborat mai sus. Astfel, despre probele derivate, dacă au fost obținute direct din probele obținute în mod nelegal și care nu puteau fi obținute în alt mod, se precizează că se exclud [art. 102 alin. (4) din Codul de procedură penală]. A accepta că probele primare obținute în mod nelegal nu se folosesc, iar că probele derivate se exclud ar însemna că se operează cu o dublă măsură și cu o logică inversată. Regimul probelor principale obținute ilegal pare a fi mai puțin restrictiv decât al probelor derivate din primele. Pe de altă parte, atunci când a dorit să excludă efectiv, legislatorul a făcut-o fără ezitare și neechivoc. Astfel, dacă activitățile de supraveghere tehnică au vizat accidental raporturile dintre suspect/inculpat și avocat, probele nu vor putea fi folosite în

procesul penal (versiunea pasivă a teoriei), dar vor fi distruse de îndată de procuror [art. 139 alin. (4) din Codul de procedură penală]. Cea mai bună excludere a probei se face evident prin distrugerea ei.

Există apoi o serie de texte legale a căror relevanță pentru problema în discuție este ridicată. Astfel, în două situații [art. 341 alin. (11) și art. 346 alin. (5) din Codul de procedură penală] se precizează că probele care au fost excluse nu pot fi avute în vedere la judecata în fond a cauzei. Se observă o îndepărtare de la binomul excludere-folosire, preferându-se o variantă mai neutră. Esențial este că, deși probele au fost excluse, ele rămân la dosarul cauzei. Altfel ar fi fără sens preocuparea de a se preciza ca respectivele probe să nu fie avute în vedere la judecata pe fond. Dacă excluderea înseamnă îndepărtare din dosar, atunci ar trebui să nu mai existe niciun risc în privința judecării fondului. Cum acest risc subzistă, avertismentul are sens, dar atunci excluderea nu poate avea ca efect îndepărtarea materială a probelor.

În fine, art. 374 alin. (3) din Codul de procedură penală precizează, în aceeași manieră, că președintele completului încunoștințează partea civilă, partea responsabilă civilmente și persoana vătămată cu privire la probele administrate în faza urmăririi penale care au fost excluse și care nu vor fi avute în vedere la soluționarea cauzei. Din nou, dacă excluderea ar fi însemnat eliminarea probelor, atunci avertizarea instanței nu era necesară, întrucât părțile nu erau în poziția de a nu putea face diferența dintre o categorie și alta de probe. Cum probele, deși excluse, au rămas asociate cauzei, distincția dintre cele valide și cele invalide se impune pentru protecția drepturilor persoanelor interesate.

Aplicând textul de mai sus la ipoteza în discuție, textul art. 118 din Codul de procedură penală este clar: declarația de martor dată de o persoană care, în aceeași cauză, anterior declarației a avut sau, ulterior, a dobândit calitatea de suspect ori inculpat nu poate fi folosită împotriva sa. Aceasta nu poate însemna decât că declarația nu va fi eliminată din dosar, ci va fi doar o excludere formală. Nimic nu oprea legislatorul să intervină energic și să prevadă o măsură specifică de protecție. Faptul că nu a făcut-o este un indicator destul de sigur că nu aceasta este viziunea procesuală.

Există mai multe motive pentru care menținerea în dosar a probei excluse formal reprezintă soluția optimă. În primul rând, pe calea raționamentului *per a contrario*, dacă declarația martorului nu poate fi folosită împotriva sa, această împrejurare nu împiedică folosirea declarației în favoare. În plus, declarația martorului devenit ulterior suspect sau inculpat poate conține elemente probatorii valoroase apte să contribuie la tragerea la răspundere penală a altor participanți. În ipoteza excluderii materiale, un asemenea avantaj probator dispăre.

În concluzie, a apreciat că inventarierea textelor legale suscitade nu lasă niciun dubiu asupra filozofiei Codului de procedură penală. În nicio situație nu operează excluderea materială. Această concluzie rezultă în mod facil din interpretarea textelor legale, iar aplicarea corectă a acestora se impune într-un mod atât de evident, încât nu lasă loc de îndoială cu privire la modul de soluționare a întrebării adresate. Din acest punct de vedere chestiunea de drept în discuție nu poate face obiectul unei hotărâri prealabile, neprezentând gradul de dificultate necesar unei asemenea proceduri.

Convingerea este întărită și dacă analizăm secțiunea secundară a chestiunii în discuție, dacă excluderea operează de drept sau pe baza unei decizii a judecătorului de cameră preliminară. Nici această problemă nu trece drept o aporie procesuală. În esență, excluderea, ca orice sancțiune procesuală, trebuie dispusă sau cel puțin constatată de magistrat. Judecătorului de cameră preliminară îi este dată în competență, conform art. 341 alin. (7) pct. 2, art. 345 alin. (3) și

art. 346 alin. (3)—(4) din Codul de procedură penală, prerogativa de a exclude una sau mai multe dintre probele administrate în faza de urmărire penală. Sancțiunea nu poate deci opera în absența unei dispoziții a judecătorului de cameră preliminară. Acest aspect rezultă *proprio motu* din analiza textelor în discuție, fără un aparat interpretativ sofisticat.

Interpretarea de mai sus este convergentă cu spiritul noului Cod de procedură penală, care, deși a primit influențe acuzatoriale, a rămas fidel totuși modelului continental, bazat pe principiul adevărului real. Or, înlăturarea din dosar a unui mijloc de probă nu contribuie la aflarea adevărului real, ci îl obstaculează. Excluderea materială reprezintă din acest punct de vedere o „*neverosimilă abținere. Statul își repudiază propriul exces, refuzând să folosească ceva obținut prin violarea regulilor pe care singur le-a trasat*”.

În concluzie, a susținut că, nefiind îndeplinită ultima din condițiile sesizării, aceasta se impune a fi respinsă ca inadmisibilă.

Facultatea de Drept din cadrul Universității din Sibiu a depus un punct de vedere cu privire la chestiunea de drept supusă dezlegării.

A arătat că problema de drept a cărei dezlegare se solicită este inadmisibilă prin raportare la art. 475 din Codul de procedură penală, dat fiind faptul că de lămurirea acesteia nu depinde soluționarea pe fond a cauzei.

Prin Decizia nr. 11 din 2 iunie 2014, pronunțată de Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală în Dosarul nr. 11/1/2014/HP/P, Înalta Curte de Casație și Justiție a statuat că admisibilitatea sesizării în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile este condiționată, atât în cazul în care vizează o normă de drept material, cât și atunci când privește o dispoziție de drept procesual, de împrejurarea ca interpretarea dată de instanța supremă să aibă consecințe asupra modului de rezolvare a fondului cauzei.

Prin sintagma „*soluționarea pe fond a cauzei*” folosită de legiuitor în cuprinsul art. 475 din Codul de procedură penală pentru a desemna legătura obiectivă dintre chestiunea de drept supusă interpretării și procesul penal în curs trebuie astfel să se înțeleagă dezlegarea raportului juridic penal născut ca urmare a încălcării relațiilor sociale proteguate prin norma de incriminare, inclusiv sub aspectul consecințelor de natură civilă, și nu rezolvarea unei cereri incidentale invocate pe parcursul judecării cauzei în ultimă instanță.

De altfel, aceasta a fost și rațiunea avută în vedere de legiuitor care, prin art. 102 pct. 284 din Legea nr. 255/2013 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesuale penale, a modificat conținutul art. 475 din Codul de procedură penală ce reglementează condițiile de admisibilitate a sesizării formulate în vederea pronunțării de către instanța supremă a unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, introducând expresia „*pe fond*”, care lipsea din prima formă adoptată a Codului de procedură penală, prin reformularea textului de lege menționat urmărindu-se tocmai excluderea de la această procedură ce vizează asigurarea unei practici judiciare unitare a problemelor de drept de care nu depinde soluționarea pe fond a litigiilor penale, chestiuni ce urmează a fi supuse interpretării numai pe calea recursului în interesul legii, în situația în care sunt îndeplinite și celelalte condiții de admisibilitate reglementate de Codul de procedură penală.

De asemenea a precizat cu privire la fondul chestiunii de drept că art. 118 din Codul de procedură penală prevede o sancțiune proprie în cazul nerespectării sale, respectiv imposibilitatea utilizării împotriva inculpatului a probelor obținute prin audierea sa ca martor. Ca atare, art. 102 alin. (2) din Codul de procedură penală nu este aplicabil în această situație.

Sanctiunea excluderii prevăzută de art. 102 alin. (2) din Codul de procedură penală, astfel cum este reglementată, nu presupune o înlăturare materială a mijlocului de probă prin intermediul căruia s-a obținut proba, ci excluderea vizează exclusiv neluarea în considerare a probei obținute nelegal. Interpretarea coroborată a sancțiunilor prevăzute de Codul de procedură penală este unitară, spre exemplu: constatarea nulității absolute/relative a unui act procesual nu presupune efectuarea de mențiuni specifice pe actul anulat ori alte operațiuni materiale privind actul.

Interpretarea art. 102 alin. (2) din Codul de procedură penală în sensul indicat în chestiunea a cărei dezlegare se solicită ori în sensul că judecătorul de cameră preliminară poate dispune excluderea prin îndepărtarea din dosar a unui mijloc de probă nu are suport în legea procesual penală.

IX. Dispoziții legale incidente

— **Art. 102 alin. (2) din Codul de procedură penală: excluderea probelor obținute în mod nelegal** „*probele obținute în mod nelegal nu pot fi folosite în procesul penal.*”

— **Art. 118 din Codul de procedură penală: dreptul martorului de a nu se acuza** „*Declarația de martor dată de o persoană care, în aceeași cauză, anterior declarației a avut sau, ulterior, a dobândit calitatea de suspect ori inculpat nu poate fi folosită împotriva sa. Organele judiciare au obligația să menționeze, cu ocazia consemnării declarației, calitatea procesuală anterioară.*”

X. Raportul asupra chestiunii de drept supuse dezlegării

Analizând chestiunea de drept supusă dezlegării, judecătorul-raportor a apreciat că se impune respingerea, ca inadmisibilă, a sesizării formulate de Curtea de Apel Timișoara — Secția penală în Dosarul nr. 7.003/108/2016/a1.

XI. Înalta Curte de Casație și Justiție

Examinând sesizarea formulată de Curtea de Apel Timișoara — Secția penală, raportul întocmit de judecătorul-raportor și chestiunea de drept ce se solicită a fi dezlegată, reține următoarele:

Admisibilitatea sesizării:

Potrivit art. 475 din Codul de procedură penală, pentru ca sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept să investească legal instanța supremă trebuie să întrunească o serie de condiții:

- să fie formulată în legătură cu o judecată aflată în curs;
- judecata indicată la lit. a) să fie pe rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție, al unei curți de apel ori al unui tribunal, iar acestea să fie investite cu soluționarea cauzei în ultimă instanță;
- lămurirea chestiunii de drept să fie determinantă în ce privește soluționarea pe fond a cauzei în care a fost ridicată;
- asupra acestei chestiuni să nu fi statuat Înalta Curte de Casație și Justiție printr-o hotărâre prealabilă și să nu facă obiectul unui recurs în interesul legii.

Apreciindu-se în cauză asupra îndeplinirii condițiilor cerute de art. 475 din Codul de procedură penală sub aspectul admisibilității sesizării, se constată investirea Curții de Apel Timișoara — Secția penală cu soluționarea unei cauze în ultimă instanță, respectiv a contestației formulate împotriva încheierii pronunțate de judecătorul de cameră preliminară de la instanța abilitată a se pronunța asupra rechizitoriului; și consultând jurisprudența în materie rezultă că asupra chestiunii de drept puse în discuție Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii și aceasta nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

Pentru a putea face obiectul sesizării instanței supreme, problema de drept trebuie să fie determinantă în ce privește soluționarea pe fond a cauzei în care a fost ridicată, condiție de admisibilitate ce rezultă din sintagma „*chestiune de drept de a*

cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei” folosită de legiuitor în cuprinsul art. 475 din Codul de procedură penală.

Pentru dezvoltarea temei facem trimitere la considerentele Deciziei nr. 11 din data de 2 iunie 2014, pronunțată de Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală al Înaltei Curți de Casație și Justiție, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 503 din data de 7 iulie 2014, cu consecințe asupra cauzei de față, ale cărei considerente au fost preluate în alte numeroase decizii ulterioare:

„*Admisibilitatea sesizării în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile este condiționată, atât în cazul în care vizează o normă de drept material, cât și atunci când privește o dispoziție de drept procesual, de împrejurarea ca interpretarea dată de instanța supremă să aibă consecințe juridice asupra modului de rezolvare a fondului cauzei. Cu alte cuvinte, între problema de drept a cărei lămurire se solicită și soluția dată asupra acțiunii penale și/sau civile de către instanța pe rolul căreia se află cauza în ultimul grad de jurisdicție trebuie să existe o relație de dependență, în sensul ca decizia Înaltei Curți pronunțată în procedura prevăzută de art. 476 și 477 din Codul de procedură penală să fie de natură a produce un efect concret asupra conținutului hotărârii din procesul principal, cerința pertinentei fiind expresia utilității pe care rezolvarea de principiu a chestiunii de drept invocate o are în cadrul soluționării pe fond a litigiului.*

Prin sintagma «*soluționarea pe fond a cauzei*» folosită de legiuitor în cuprinsul art. 475 din Codul de procedură penală pentru a desemna legătura obiectivă dintre chestiunea de drept supusă interpretării și procesul penal în curs trebuie astfel să se înțeleagă dezlegarea raportului juridic penal născut ca urmare a încălcării relațiilor sociale protegute prin norma de incriminare, inclusiv sub aspectul consecințelor de natură civilă, și nu rezolvarea unei cereri incidentale invocate pe parcursul judecării cauzei în ultimă instanță.

De altfel, aceasta a fost și rațiunea avută în vedere de legiuitor care, prin art. 102 pct. 284 din Legea nr. 255/2013 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesuale penale, a modificat conținutul art. 475 ce reglementează condițiile de admisibilitate a sesizării formulate în vederea pronunțării de către instanța supremă a unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, introducând expresia «*pe fond*», care lipsea din prima formă adoptată a Codului, prin reformularea textului de lege menționat urmărindu-se tocmai excluderea de la această procedură ce vizează asigurarea unei practici judiciare unitare a problemelor de drept de care nu depinde soluționarea pe fond a litigiilor penale, chestiuni ce urmează a fi supuse interpretării numai pe calea recursului în interesul legii, în situația în care sunt îndeplinite și celelalte condiții de admisibilitate reglementate de Codul de procedură penală.”

Prin Decizia nr. 7 din data de 17 aprilie 2015 a Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală al Înaltei Curți de Casație și Justiție, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 359 din data de 25 mai 2015, s-a statuat că: „*Chestiunea a cărei dezlegare este supusă examenului Înaltei Curți de Casație și Justiție trebuie să vizeze, ca regulă, o problemă de drept material, de care să depindă soluționarea pe fond a cauzei, putând doar, ca excepție, viza o problemă de drept procesual, adică în măsura în care soluția dată acesteia se repercutează semnificativ asupra rezolvării fondului.*”

Se constată că întrebarea prealabilă cu care Înalta Curte de Casație și Justiție a fost sesizată nu este specifică dispozițiilor legale care reglementează modul de soluționare a fondului cauzei aflat pe rolul Curții de Apel Timișoara — Secția penală, atâta vreme cât se circumscrie unei problematici punctuale, care guvernează un moment procesual ulterior constatării intervenirii

sanctiunii procesuale înscrise în art. 102 alin. (2) din Codul procedură penală, intitulat „probele obținute în mod nelegal nu pot fi folosite în procesul penal”.

Modalitatea de redactare a dispozitivului încheierii de sesizare nu permite identificarea unei veritabile chestiuni de drept.

Astfel, prin dispozitivul încheierii de sesizare, judecătorul de cameră preliminară solicită Înaltei Curți de Casație și Justiție să stabilească dacă, în înțelesul art. 118 din Codul de procedură penală, intitulat „dreptul martorului de a nu se acuza”, coroborat cu art. 102 alin. (2) din Codul de procedură penală, care prevede că „probele obținute în mod nelegal nu pot fi folosite în procesul penal”, se înțelege excluderea efectivă (prin îndepărtarea din dosar) a probei în cauză sau este necesară o dispoziție expresă în acest sens a judecătorului de cameră preliminară.

Formularea sesizării nu permite identificarea chestiunii de drept și nici stabilirea unei relații de dependență între această chestiune și soluționarea pe fond a cauzei, ci pare a tinde la determinarea modului concret în care o probă este exclusă din dosar.

În acest context, în considerentele Deciziei nr. 31 din data de 19.10.2015 a Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală al Înaltei Curți de Casație și Justiție, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 918 din 11 decembrie 2015, s-a reținut că pronunțarea unei hotărâri prealabile presupune indicarea chestiunii de drept de a cărei lămurire depinde soluția pe fond a cauzei și s-a constatat că tehnica de redactare a întrebărilor este neadecvată,

nepermițând înțelegerea conținutului ori sensului demersului și prin aceasta negând posibilitatea identificării problematicii și formulării unui răspuns circumscris interesului vizat.

Similar cu sesizarea respinsă, ca inadmisibilă, prin Decizia nr. 31/2015, apreciem că în cazul prezentei sesizări tehnica de redactare a întrebării este inadecvată, negând posibilitatea identificării problematicii și formulării unui răspuns circumscris interesului vizat.

Așadar, neîndeplinirea acestor condiții/cerințe de ordin pur formal nu permite soluționarea pe fond a sesizării, excede procesului de lămurire a vreunei chestiuni de drept de care atâră dezlegarea fondului cauzei. În consecință, problema de drept ce formează obiectul prezentei cauze nu se referă la o chestiune de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei.

În considerarea celor anterior expuse, Înalta Curte de Casație și Justiție va respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Timișoara — Secția penală în Dosarul nr. 7.003/108/2016/a1, prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept: *dacă în înțelesul art. 118 din Codul de procedură penală, intitulat „dreptul martorului de a nu se acuza”, coroborat cu art. 102 alin. (2) din Codul de procedură penală, intitulat „probele obținute în mod nelegal nu pot fi folosite în procesul penal”, se înțelege excluderea efectivă (prin îndepărtarea din dosar) a probei în cauză sau este necesară o dispoziție expresă în acest sens a judecătorului de cameră preliminară.*

Pentru motivele arătate, în temeiul art. 475 și art. 477 din Codul de procedură penală,

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

DECIDE:

Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Timișoara — Secția penală în Dosarul nr. 7.003/108/2016/a1, prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept: *dacă în înțelesul art. 118 din Codul de procedură penală, intitulat „dreptul martorului de a nu se acuza”, coroborat cu art. 102 alin. (2) din Codul de procedură penală, intitulat „probele obținute în mod nelegal nu pot fi folosite în procesul penal”, se înțelege excluderea efectivă (prin îndepărtarea din dosar) a probei în cauză sau este necesară o dispoziție expresă în acest sens a judecătorului de cameră preliminară.*

Obligatorie de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, potrivit art. 477 alin. (3) din Codul de procedură penală.

Pronunțată în ședință publică astăzi, 25 aprilie 2017.

PREȘEDINTELE SECȚIEI PENALE
A ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
judecător **MIRELA SORINA POPESCU**

Magistrat-asistent,
Manuela Maria Pușcă

EDITOR: GUVERNUL ROMÂNIEI

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; C.I.F. RO427282,
IBAN: RO55RNCB0082006711100001 Banca Comercială Română — S.A. — Sucursala „Unirea” București
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 Direcția de Trezorerie și Contabilitate Publică a Municipiului București
(alocat numai persoanelor juridice bugetare)
Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, internet: www.monitoruloficial.ro
Adresa pentru publicitate: Centrul pentru relații cu publicul, București, șos. Panduri nr. 1,
bloc P33, parter, sectorul 5, tel. 021.401.00.70, fax 021.401.00.71 și 021.401.00.72
Tiparul: „Monitorul Oficial” R.A.

